

CHIMPANSER

Social gruppering

Chimpanser lever, i naturen, i små grupper bestående af 1-2 hanner og 5-6 hunner og deres unger. Gruppen bor i et fast område sammen med andre chimpansegrupper, hvor alle kender hinanden. I de enkelte grupper er der et hierarki. Den øverste i hierarkiet leder gruppen. Det er oftest en han der leder gruppen, også kaldet en alfahan. Gruppernes sammensætning er dog ikke særlig stabil, da chimpanserne ofte skifter grupper indenfor området hvor de bor. Chimpanserne blander sig sjældent med chimpanser fra andre områder. Kun de unge kønsmodne hunner udvandre og slutter sig til chimpanser i andre områder for at undgå indavl. Hannerne kan godt skifte gruppe, men bliver i det område, de er født.

Chimpansernes sprog

Chimpanserne kommunikerer med hinanden ved hjælp af lyde, mimik, fagter og berøringer.

Mimik og lyde: Chimpanser gør brug af mange forskellig kropssprog og ansigtsudtryk, når de snakker sammen. Ofte er mimikken forbundet med gryntede lyde, hyl eller høje skrig.

Fagter og berøring: Chimpanser søger ofte fysisk kontakt med hinanden.

Berøringer og fagter bruges bl.a. som hilseceremoni og overgivelse.

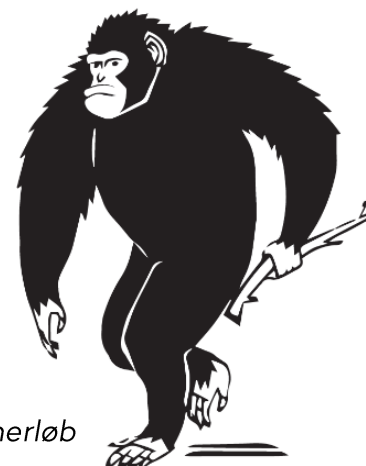
Når chimpanser mødes efter en længere adskillelse, omfavner og rører ved hinanden eller holder i hånd.

Efter et slagsmål mellem to chimpanser forsøger den underlegne af vise sin overgivelse ved at krybe sammen og række hånden frem. Angriberen svarer oftest med omfavnelser eller ved at rense pelsen på den underlegne chimpanse, for at vise accepten af overgivelsen.

Imponerløb

De hanner der er højest i hierarkiet, viser deres dominans ved imponerløb. De løber, stamper i jorden, svinger med grene eller andre genstande og larmer voldsomt. Hårene rejser på skuldrene og overarme, mens læberne pustes op og presses sammen, så munden bliver en lige linje.

Imponerløb

Intelligens

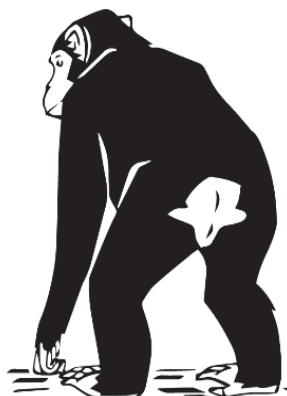
Chimpanserne er den nærmeste nulevende slægtning til mennesket og deres hjerne ligner i høj grad vores. Chimpanserne kan lige som mennesker give udtryk for følelser. De kan fx vise frygt, nysgerrighed, opmærksomhed, ophidselse, vrede og leg. Den fleksibilitet chimpanserne viser ved ofte at skifte gruppe, evnen til at løse opgaver og til at samarbejde tyder på, at chimpanserne har en betydelig intelligens. I Zoologisk Have forsøger man på forskellig vis, gennem træning og berigelse, at give chimpanserne udfordringer, der kan tilfredsstille deres nysgerrige og undersøgende adfærd.

Våben og værktøj

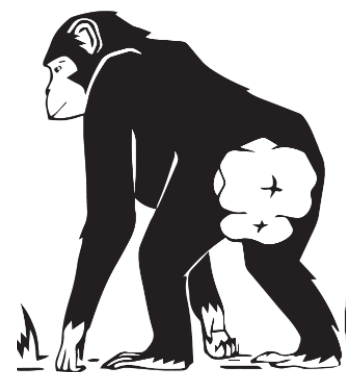
Chimpanserne anvender værktøj og våben. Pinde bruges til at få fat på genstande eller som slag- og kastevåben. Kviste hvor chimpanserne først har fjernet bladene, bruges til at fiske termitter med. Gennemtyggede blade og kviste bruges som en svamp til at suge vand op med.

Seksuel adfærd

Når en hun chimpanse kommer i brunst (ca. 1 gang om måneden) og er klar til parring, svulmer hendes bagdel op. Hunnen viser gange sin bagdel for gruppens hanner, for at tiltrække deres opmærksomhed. Hvis en han er motiveret, undersøger han hunnens kønsorganer og parre sig med hende. Alle hanner i gruppen har mulighed for at parre sig med hunnen, dog vil den øverste han i hierarkiet forsøge at forhindre, andre hanner i at komme til at parre sig.

Hun IKKE i brunst

Hun i brunst

Yngelpleje

En hun chimpanse kan i naturen få en unge hvert ca. hvert 4. år. I det første leveår sidder ungen primært oppe hos moderen og helt frem mod sit 5.-6. leveår holder ungen sig helt tæt til moderen. Først herefter bliver ungen mere uafhængig og bygger fx sin egen soverede, rider ikke længere på sin mors ryg og finder selv sin mad. Trods denne uafhængighed bevarer ungen en tæt kontakt til sin mor. Indtil 9-års alderen tilbringer hanunger mest tid sammen med familien. Herefter slutter han sig til andre grupper og finder sin plads i hierarkiet. En hununge forlader sin familie i 10-årsalderen, når hun for første gang kommer i brunst. Hun søger kontakt med chimpanser fra andre områder og parre sig med hannerne. Efter flere besøg i det nye område forlader hun det gamle for altid.

Ansigtstudtryk

Griner/leg: Når en chimpansse griner og leger, laver den ofte små gryntende lyde. En chimpansse smiler med lukket mund, for ikke at vise tænder. Bliver legen for voldsom, trækkes overlæben tilbage, så fortænderne kommer til syne.

Vrede/bange: Vrede hos chimpanser ses fx når en chimpansse truer en anden chimpansse. Chimpansen viser tænder og laver små hyl. Bliver vreden mere voldsom trækker chimpansen læberne helt tilbage, så tænderne blive tydelige og laver høje skrig. Når en chimpansse er meget bange skriger den højt. Chimpansen kan fx blive bange, når en dominerende han foretager imponerløb, eller hvis chimpansen pludselig står foran noget ulkendt.

Ophidset/aggressiv: Chimpansen viser at den er ophidset ved at lave høje lyde og spidse læberne. Det ses fx når chimpansen angribes eller tigger mad fra en anden chimpansse. Adfærden påvirker ofte resten af gruppen, så alle hylér op.

Opmærksom/frustreret/nysgerrig: Når chimpanser arbejder opmærksomt i fredelige situationer som spising, pelsrensning eller anden rolig kontakt mellem chimpanserne, laver de ofte små gryntende lyde og trutmund.